

11.10.2006

Dnro 3199/4/04

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Anu Rita

KUULUSTELUTODISTAJAN PUOLUEETTOMUUS ESITUTKINNASSA

1 KANTELU

Kantelija pyysi kantelukirjoituksessaan ja vastineissaan eduskunnan oikeusasiamiestä tutkimaan poliisin ja tullin menettelyä.

Kirjoituksissa esitetty arvostelu voidaan nähdäkseni tiivistää seuraaviin - - - väitteisiin, jotka olen tutkinut.

- - -

7. - - - Kuulusteluja suorittaneet poliisimiehet toimivat myös toistensa suorittamien kuulustelujen todistajina.

- - -

3 RATKAISU

Olen tutkinut asian, mutta en ole havainnut siinä lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä.

Haluan kuitenkin yleisellä tasolla kiinnittää huomiota - - - eräisiin kysymyksiin jäljempänä tarkemmin ilmi käyvin tavoin.

- - -

3.7
- - - ja muusta menettelystä esitutkinnassa

- - -

Kantelija moittii jälkimäisessä vastineessaan 8.2.2006 myös sitä, että jutussa tutkijoina toimineet tullitarkastaja ja ylikonstaapeli ovat toimineet toistensa suorittamien kuulustelujen kuulustelutodistajina.

Esitutkintapöytäkirjasta käy ilmi, että ylikonstaapeli on toiminut kuulustelijana ja tullitarkastaja kuulustelutodistajana yhdessä 13.10.2004 toimitetussa ja kolmessa 8.11.2004 toimitetussa kuulustelussa.

Ylikonstaapelilta ja tullitarkastajalta ei ole pyydetty selvitystä tästä kantelijan vasta toisessa vastineessaan esittämästä arvostelusta. Tämän vuoksi

tiedossani ei ole, miksi he näin menettelivät. Esitutkintapöytäkirjasta käy kuitenkin ilmi, että kyseiset kuulustelut toimitettiin muualla kuin poliisilaitoksella, ilmeisesti kuulusteltavien asuin- tai tapaamispaikalla. Lisäksi ylikonstaapeli ja tullitarkastaja ovat antaneet todistajan kuulustelun kulusta esitettyyn väitteeseen selvityksensä, joista myös käy joiltakin osin ilmi, millainen kuulustelutilanne on ollut. En näin ollen pidä tarpeellisena kuulla ylikonstaapelia ja tullitarkastajaa. Menettely antaa kuitenkin mielestäni yleisellä tasolla aihetta seuraaviin huomioihin.

Käsiteltäessä hallituksen esitystä 52/2002 esitutkintalain ym. muuttamisesta lakivaliokunta totesi mietinnössään (LaVM 31/2002) esitutkintalain 30 §:stä seuraavaa:

Pykälässä säädetään kuulustelutodistajasta. Pykälän 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan kuulusteltavan pyynnöstä on kuulustelussa oltava läsnä luotettava ja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 43 §:n mukaan esteetön todistaja. Valiokunta ei pidä asianmukaisena, että samassa jutussa tutkijana toimiva virkamies on kuulustelutodistajana siihen liittyvässä kuulustelussa.

Samassa yhteydessä hallintovaliokunta totesi lausunnossaan (HaVL 38/2002) seuraavaa:

Valiokunta ei pidä suotavana, että samassa jutussa tutkijana olevaa poliisimiestä käytetään kuulustelutodistajana. Käytännössä esiintyvien tilanteiden moninaisuuden ja poliisin henkilöstöresurssien niukkuuden vuoksi lakiin ei kuitenkaan ole syytä ottaa suoranaista kieltoa tältä osin.

Asiaan on lisäksi otettu kantaa oikeuskirjallisuudessa seuraavasti: Käytännön nyrkkisäännöksi olisi hyväksyttävä, että ainakin samaa juttua tutkivien esitutkintavirkamiesten käyttöä kuulustelutodistajana tulee välttää. (Helminen–Lehtola–Virolainen, Esitutkinta ja pakkokeinot, 2005)

Voin omalta osaltani yhtyä näihin kannanottoihin. Ottaen huomioon viranomaistoimintaan kohdistuvan puolueettomuusvaatimuksen, ja kun kuulustelutodistajan käytöllä pyritään nimenomaan varmistumaan siitä, että kuulustelut suoritetaan luotettavasti ja puolueettomasti, nyt kyseessä olevan kaltainen menettelytapa on varsin ongelmallinen. Mielestäni esitutkinnassa onkin syytä välttää menettelyä, joka saattaa olla omiaan heikentämään luottamusta tutkinnan objektiivisuuteen. Lisäksi menettelyllä voidaan nähdä olevan merkitystä myös oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin kannalta.

Asiaan tarvittavaa selvitystä ja ylikonstaapelin ja tullitarkastajan menettelyn moitittavuutta harkitessani olen ottanut huomioon, että vastaava menettelyä tietääkseni esiintyy yleisemminkin, joten he eivät välttämättä ole mieltäneet sen ongelmallisuutta. Vaikka jo esitutkinnassa tulee ehdottomasti pyrkiä luotettavuuteen ja puolueettomuuteen, viime kädessä kuitenkin tuomioistuimien harkitsee, mikä näyttöarvo esitutkinnassa annetuille kertomuksille on annettava. Kantelijallakin on tuomioistuimessa ollut mahdollisuus esittää käsityksensä asiassa kuultujen henkilöiden kertomusten luotettavuudesta ja myös esittää haluamansa näyttö. Nämä seikat huomioon ottaen pidän

riittävänä toimenpiteenä, että saatan käsitykseni menettelyn ongelmallisuudesta vastaisen varalle ylikonstaapelin ja tullitarkastajan tietoon.

- - -

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä - - - kohdassa 3.7 esittämäni käsityksen Eteläisen tullipiirin, tullitarkastajan ja ylikonstaapelin tietoon.

- - -